

اندیشه میرزا فتحعلی آخوندزاده و پیشنهاد اصلاح دینی

آدمیت می نویسد:

میرزا فتحعلی از فن انتقاد علمی آغاز می کند، به نقد ادیان و جوهر دیانت می پردازد به اسلام می رسد و از پیغمبر و شریعت و فقه سخن می گوید و به دنبال انتقاد اجتماعی به پیام اصلاح دین می انجامد.

او که متفکری واقع بین است و با روح تاریخ آشناست، نه در پی تغییر کیش مردم می گردد و نه آن را ممکن می شمارد.

چاره این درد نه در تغییر دین است چاره در ترویج علوم طبیعت و حکمت است فیما بین طبقات ملت از فقیر و غنی از بزرگ و کوچک

میرزا فتحعلی می نویسد:

« کمال الدوله نمی خواهد مردم آتایست بشوند و دین و ایمان نداشته باشند. بلکه دین اسلام بنا بر تقاضای عصر و اوضاع زمانه بر پروتستانتم کامل موافق شروط پرفره و سیویلیزاسیون متضمن آزادی و مساوات حقوقیه هر دو نوع بشر (زن و مرد) مخفف دیسپوتیزم سلاطین شرقیه، در ضمن تنظیمات حکیمانه، و مقرر وجوب سواد در کل افراد نکورا و اناثا....»

« کسانی که بعد از این از اخلاف در دین اسلام بانی مذهب پروتستانتم خواهند شد و در جمیع مسایل فقیهه ما تغییر و تزئید معمول خواهند داشت و آیه حجاب را منسوخ خواهند کرد، باید این مساله را نیز فراموش نکنند که آیه تجویز کثرت زوجات را نیز فیما بین ملت اسلام باید منسوخ داشته و تزویج را منحصر به وحدت زوجه بکنند. و نیز آگاه باشند که : خردمندان جهان زنان را در جمیع حقوق بشریت و آزادیت با مردان شریک شمرده اندو ... و اگر فیما بین حکما مساله مساوات نکورا و اناثا مجمع علیه است، کثرت زوجات منافی مساله مساوات است. ...»

قسمت اول:

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2013/03/2013-03-16_a.mp3]

قسمت دوم:

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2013/03/2013-03-16_b.mp3]

اندیشه سیاسی آخوندزاده

آدمیت می نویسد:

در میان همه نویسندگان سیاسی دنیای اسلامی در آن دوره تنها میرزا فتحعلی را می شناسم که تناقض فلسفه سیاست غربی و شریعت را آشکارا اعلام کرد، مدافع قانون اساسی عرفی بود، تفکیک مطلق سیاست و دیانت را لازم می شمرد، عدالت را در قانون موضوعی عقلی جست و جو می کرد و به عدالت دینی از پایه اعتقاد نداشت، و بالاخره مخالف هر تلفیقی میان آیین سیاست اروپایی و اصول شریعت بود.

قسمت اول:

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2013/03/2013-03-02_a.mp3]

قسمت دوم:

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2013/03/2013-03-02_b.mp3]